

Montenegro Qualification Framework Crnogorski kvalifikacioni okvir

GLOSSARY OF TERMS RJEČNIK TERMINA

**Podgorica, July 2010
Podgorica, jul, 2010. godine**

Abbreviations / Skraćenice

CVET/CSO	→	Centre for Vocational Education / Centar za stručno obrazovanje
CEDEFOP	→	European Centre for the Development of Vocational Training / Evropski centar za razvoj stručnog obrazovanje
EAM/ZZZCG	→	Employment Agency of Montenegro / Zavod za zapošljavanje Crne Gore
ECVET	→	European credit system for vocational education and training / Evropski sistem prenosa kredita za stručno obrazovanje i osposobljavanje
ECTS	→	European Credit Transfer System / Evropski sistem prenosa kredita
EQF/EKO	→	European Qualification Framework / Evropski kvalifikacioni okvir
EU	→	European Union / Evropska unija
HE/VO	→	Higher Education / Visoko obrazovanje
LO/IU	→	Learning Outcome / Ishodi učenja
MIS	→	Management Information System / Upravljački informacioni sistem
MCS	→	Montenegro Credit System / Crnogorski sistem prenosa kredita
MQB/CKT	→	Montenegro Qualification Body / Crnogorsko kvalifikaciono tijelo
MQF/CKO	→	Montenegro Qualification Framework / Crnogorski kvalifikacioni okvir
MQF IS	→	Montenegro Qualification Framework Information System / Informacioni sistem Crnogorskog kvalifikacionog okvira
MoES/MPIN	→	Ministry of Education and Science / Ministarstvo prosvjete i nauke
MoLSW/MRISS	→	Ministry of Labour and Social Welfare / Ministarstvo rada i socijalnog staranja
ILO	→	International Labour Organization / Međunarodna organizacija rada
EC/EK	→	European Commission / Evropska komisija
ICT	→	Information and Communications Technologies / Informacione i komunikacione tehnologije
NQF/NOK	→	National Qualifications Framework / Nacionalni okvir kvalifikacija
OECD	→	Organization for Economic Co-operation and Development / Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj
OS	→	Occupational Standards / Standardi zanimanja
ISCED	→	International Standard Classification of Education / Međunarodna standardna klasifikacija obrazovanje
IT	→	Information Technology / Informacione tehnologije

A

Accreditation of providers of Montenegrin National Qualifications

The process by which a governmental body evaluates the quality of a provider of education and training as a whole or as a provider of a specific qualification or group of qualifications in order to formally recognise it as having met certain predetermined minimal criteria or standards. The result of this process is the awarding of a status (a yes/no decision), of recognition and a licence.

Akreditacija organizatora obrazovanja i/ili osposobljavanja za sticanje crnogorskih nacionalnih kvalifikacija

Proces u kojem državni organ sprovodi evaluaciju kvaliteta organizatora obrazovanja i osposobljavanja u cjelini ili evaluaciju organizatora obrazovanja konkretne kvalifikacije ili grupe kvalifikacija, sa ciljem njegovog formalnog priznavanja, a uz uslov da su ispunjeni unaprijed postavljeni minimalni kriterijumi ili standardi. Rezultat ovog procesa je dodjela (da/ne odluke) akreditacije, odnosno licence.

Access arrangements

Arrangements that are approved in advance of an examination or assessment to allow attainment to be demonstrated by students with a permanent or a long-term disability; learning difficulty; temporary disability, illness, indisposition or medical condition; or a special educational need, including where the student's first language is not official language.

Posebni uslovi za pristup

Posebni uslovi koji se unaprijed odobravaju prije ispita ili provjere, kako bi se kandidatima sa trajnim ili dugoročnim invaliditetom, mentalnim hendikepom, privremenim invaliditetom, bolešću ili određenim zdravstvenim stanjem omogućilo da pokažu postignute ishode učenja; kao i kandidatima sa posebnom obrazovnom potrebom, uključujući situacije u kojima maternji jezik kandidata nije zvanični jezik u Crnoj Gori.

Appeal

A process through which an awarding body/organisation may be challenged on the outcome of an enquiry about results or, where appropriate, other procedural decisions affecting a centre or individual students.

Žalba

Proces u kojem tijelo/organizacija nadležna za izdavanje isprava može osporiti/preispitati ishod provjere, ili u određenim situacijama, druge proceduralne propuste koji imaju posljedice na kandidata.

Applied learning

Acquiring and applying knowledge, skills and understanding through tasks set in sector or subject contexts that have many of the characteristics of real work or are set within the workplace. Most importantly, the purpose of the task in which students apply their knowledge, skills and understanding must be relevant to the workplace.

Primijenjeno učenje

Usvajanje i primjenjivanje znanja, vještina i razumijevanja kroz zadatke koji su dati u kontekstu sektora ili oblasti koji mogu imati mnoge karakteristike pravog rada ili su dati na radnom mjestu. Za ovu vrstu učenja je karakteristično i veoma važno da, tokom izrade zadataka, kandidat primjenjuje znanje, vještine i razumijevanje relevantne za radno mjesto.

Assessment of achievement/attainment of learning outcomes

The methods and processes used to establish the extent to which a learner has in fact attained particular knowledge, skills and competence.

Provjera postignutih/stečenih ishoda učenja

Metode i načini provjere koji se koriste da se utvrdi mjera u kojoj je kandidat dostigao određeno znanje, vještine i kompetencije.

Assessment centre

A centre licensed for providing assessment using licensed assessors.

Centar za provjeru

Licencirani centar za provjere koje sprovode ovlašćeni ispitivači.

Assessment criteria

Statements of what a learner is expected to do, and the level of performance they are expected to fulfil to meet the set of learning outcomes. The criteria should be sufficiently detailed to support a consistent judgement that a learning outcome has been achieved. Criteria needed for the award of a particular mark form a part of these criteria. The criteria should not dictate the method of assessment to be used.

Kriterijumi za provjeru

Iskazi o onome šta se od kandidata očekuje da radi, kao i o nivou učinka koji se od kandidata očekuje kako bi ispunio skup ishoda učenja. Kriterijumi treba da budu dovoljno detaljni da omoguće dosljednu provjeru postignuća kandidata. Kriterijumi za ocjenjivanje takođe treba da čine sastavni dio ovih kriterijuma. Ovi kriterijumi se međutim ne odnose na metode provjere.

Assessor

The authorised person who makes a judgement on a learner's/ candidates assessment evidence.

Ispitivač

Ovlašćeno lice koje procjenjuje evidenciju dokaza učenika/studenta/polaznika/kandidata.

Award

A type of certification conferred, granted or given by an awarding body and which records that a learner has acquired a standard of knowledge, skill or competence.

Isprava

Vrsta dokumenta koju izdaje, odobrava ili dodjeljuje tijelo nadležno za izdavanje isprava, koje takođe vodi evidenciju o tome da je kandidat dostigao standard znanja, vještina ili kompetencija.

Awarding institution

A institution issuing qualifications (certificates, diplomas or titles) formally recognising the successful achievement/demonstration of learning outcomes (knowledge, skills and competences) of an individual, following an assessment and quality assurance procedure.

Institucija/ustanova za izdavanje isprava

Institucija koja dodjeljuje kvalifikacije (sertifikate, diplome ili zvanja) i formalno priznaje uspješno postizanje/pokazivanje ishoda učenja (znanje, vještine i kompetencije) pojedinaca, nakon provjere i sprovedene procedure za obezbjeđivanje kvaliteta.

Award-type

The type of award reflects a category of "certification" irrespective of the nature of the sector, subject area or other characteristic. Types of award in the Montenegrin system are; Diplomas, Certificates and Statements of Achievement.

Vrsta isprave

Vrsta isprava odražava kategoriju "sertifikovanja" bez obzira na prirodu sektora, predmetnu oblast ili druge odlike. Vrste isprava u crnogorskom sistemu su: diplome, sertifikati i potvrde i uvjerenja.

Authentication

Confirmation that work has been produced by the candidate putting it forward for assessment, and that it has been produced under the required conditions.

Provjera autentičnosti

Potvrda da je kandidat uradio ono što je traženo i prijavio se za provjeru, a da je ono što je uradio u skladu sa traženim uslovima.

Autonomy and Responsibility – Competence

Autonomy means the right to their own management, and is the basis for determining one's responsibility. Responsibility means a commitment to the completing of the tasks undertaken in accordance with the independence of the completing and management. Autonomy and accountability indicate the achieved application of specific knowledge and skills in accordance with given standards.

Samostalnost i odgovornost – kompetencija

Samostalnost označava pravo na vlastito upravljanje i osnova je za određivanje nečije odgovornosti. Odgovornost označava preuzimanje obveze izvršenja preuzetih zadataka, a u skladu je sa samostalnosti izvršenja i upravljanja. Samostalnost i odgovornost označavaju postignutu primjenu konkretnih znanja i vještina, u skladu s datim standardima.

B

Basic information and communication technology (ICT) skills

The skills needed to use efficiently the elementary functions of information and communication technologies (essentially word/image/data processing, Internet and e-mail).

Vještine osnova informaciono-komunikacionih tehnologija (ICT)

Vještine potrebne za efikasno korišćenje osnovnih funkcija informacionih i komunikacionih tehnologija (prvenstveno tekst/slike/obrada podataka, internet i e-mail).

Bureau for Educational Services

The organisation with responsibility for quality assurance in educational institutions, development, consulting, research and professional activities in the areas of: preschool education, primary education, secondary general education, general education in vocational education, education and upbringing of children with special needs and upbringing in student's dormitories in Montenegro.

Zavod za školstvo

Ustanova nadležna za obezbjeđivanje kvaliteta u obrazovnim institucijama, kao i za razvojne, konsultatske, istraživačke i stručne aktivnosti u oblasti: predškolskog obrazovanja, osnovnog obrazovanja, srednjeg opšteg obrazovanja, opšteg obrazovanja u stručnom obrazovanju, obrazovanju i vaspitanju djece sa posebnim potrebama i vaspitanju u studentskim domovima u Crnoj Gori.

Bologna Process

The Bologna Process is an instrument of the establishment and harmonization of qualifications in higher education gained in European countries that provide the basis for clarity, access, patency, acquisition and quality of qualifications, and applies only to formal education.

Bolonjski proces

Bolonjski proces je instrument uspostavljanja i harmonizacije kvalifikacija u sistemu visokog obrazovanja stečenih u evropskim zemljama kojima se daju osnove za jasnoću, pristupanje, prohodnost, sticanje i kvalitet kvalifikacija, a odnosi se samo na formalno obrazovanje.

C

Careers education and guidance

Careers education and guidance comprise:

- careers information – information about career opportunities in Montenegro and abroad. Includes information on ways of acquiring learning and qualifications that will equip the individual for the chosen career;
- careers guidance – individual or small group interventions that help young people understand themselves and the opportunities available to them and make decisions about learning and work that are right for them.
- careers education – activities within the curriculum that help young people to develop the knowledge and skills they need to make choices and successful transitions, that is to understand themselves and the influences on them, to investigate opportunities, to make and adjust plans, and to manage change and transition throughout their lives.

Karijerno obrazovanje i usmjeravanje

Karijerno obrazovanje i usmjeravanje obuhvata:

- informacije o karijeri - podaci o mogućnostima za razvoj karijere u Crnoj Gori i inostranstvu. Takođe uključuju informacije o načinima usvajanja znanja i sticanja kvalifikacija koji će pojedinca pripremiti za odarvano zanimanje;
- karijerno usmjeravanje – intervencija ili manji skup intervencija koji pomaže mladim ljudima da spoznaju svoje mogućnosti kao i mogućnosti koje im se nude, kako bi mogli da donesu odluku o tome koje im obrazovanje i posao najviše odgovaraju.
- karijerno obrazovanje – nastavne aktivnosti koje pomažu mladim ljudima da unapređuju svoja znanja i vještine koji su im potrebni za prave izbore i promjene, odnosno da razumiju sami sebe i uticaje koje se vrše na njima, da istražuju mogućnosti, da znaju da planiraju i prihvataju promjene kroz život.

Centre for Vocational Education

The institution with responsibility for the development, advising, research and professional work in fields of vocational education and adult education and training in Montenegro up to and including qualifications at level 5 of the MQF.

Centar za stručno obrazovanje

Ustanova nadležna za razvojne, savjetodavne, istraživačke i stručne poslove u oblasti stručnog obrazovanja i obrazovanja i vaspitanja odraslih u Crnoj Gori, do i uključujući kvalifikacije na nivou 5 Crnogorskog kvalifikacionog okvira.

Certificate

Certificate is proof of a qualification or part of a qualification, not achieving an education level.

Sertifikat

Sertifikat je dokaz o stečenoj kvalifikaciji ili dijelu kvalifikacije i nije potvrda nivoa obrazovanja.

Classification of Qualifications

The methodology of providing a unique identifier for each qualification according to a standard means of classification based on the published methodology. Qualifications may be broad at sector level or narrow at sub field level depending on sectoral requirements.

Areas of classifying qualifications:

- First level of classifying: Sector
- Second level of classifying: Sub - sector
- Third level of classifying: Field
- Fourth level of classifying Sub - field

Klasifikacija kvalifikacija

Metodologija pronalazaženja jedinstvenog identifikatora za svaku kvalifikaciju u skladu sa standardnim načinima klasifikacije baziranim na objavljenoj metodologiji. Kvalifikacije mogu biti široko klasifikovane na sektorskom nivou ili usko klasifikovane na područja, zavisno od sektorskih potreba.

Sfere klasifikovanja kvalifikacija su:

- Prvi nivo klasifikovanja: sektor
- Drugi nivo klasifikovanja: pod-sektor
- Treći nivo klasifikovanja: područja
- Četvrti nivo klasifikovanja: pod-područja

Cognitive skills

Denotes a set of cognitive skills acquired logical and creative thinking.

Kognitivne (spoznajne) vještine

Označavaju skup stečenih logičkih i kreativnih razmišljanja.

Comparability of qualifications

The extent to which it is possible to establish equivalence between the level and content of qualifications at sectoral, regional, national or international levels.

Uporedivost kvalifikacija

Mjera do koje je moguće uspostaviti jednakost/usklađenost između nivoa i sadržaja kvalifikacija na sektorskom, regionalnom, nacionalnom ili međunarodnom nivou.

Competence

The proven ability to use knowledge, skills and personal, social and/or methodological abilities, in work or study situations and in professional and personal development. In the context of the European Qualifications Framework, competence is described in terms of responsibility and autonomy. Competence outcomes can be stated in the form, "In a specified range of circumstances, a learner will be able to ...".

Kompetencija

Dokazana sposobnost upotrebe znanja, vještina i ličnih, društvenih i/ili metodoloških sposobnosti, na radnom mjestu ili tokom učenja, kao i tokom stručnog i ličnog usavršavanja. U kontekstu Evropskog kvalifikacionog okvira, kompetencija je opisana u smislu odgovornosti i samostalnosti. Ishodi kompetencije mogu se formulisati na sljedeći način „U određenim prostornim, vremenskim i drugim okolnostima, onaj koji uči će biti sposoban da....“.

Competent Institution

An institution responsible for development of qualifications, the recognition of qualifications or the preparation of learners for qualifications. This may include those responsible for levelling and assigning credit to a qualification.

Nadležna institucija

Institucija nadležna za razvoj kvalifikacija, priznavanje kvalifikacija ili pripremu kandidata za kvalifikacije. Ovo može uključiti i one koje su odgovorni za određivanje nivoa i dodjeljivanje kreditnih bodova kvalifikaciji.

Continuing education and training

Education or training after initial education or entry into working life, aimed at helping individuals to:

- improve or update their knowledge and/or skills
- acquire new skills for a career move or retraining;

Kontinuirano obrazovanje i obučavanje

Obrazovanje ili obuka nakon inicijalnog obrazovanja ili stupanja u rad, čiji je cilj da se osobi pomogne da:

- usavrši i unaprijedi svoje znanje i/ili vještine;
- stekne nova znanja za napredovanje u karijeri ili doobuka;

Credits

Generally agreed-upon value used to measure a learner workload in terms of learning time required to complete units, resulting in learning outcomes. One MQF credit will take the 'average' learner approximately 25 hours of learning activities. Based on the achievement of learning outcome and associated workload measured in time, the credit enables learners and teachers to assess the volume and level of learning. A credit may be awarded to a learner in recognition of the verified achievement of designated outcomes at a specific level through work based learning or prior learning as well as through coursework. Credit cannot normally be lost once achieved, although in particular circumstances an institution can lay down that credits must have been awarded within a certain timeframe to be recognized as part of the qualification. This will be the case in subject areas where knowledge and skills are subject to rapid change, e.g. medicine, informatics, etc.

Kredit

Koristi se za mjerenje radnog opterećenja osobe koja uči s obzirom na vrijeme koje je potrebno za završetak jedinice učenja odnosno, ostvarivanje ishoda učenja. Jedan kredit CKO se odnosi na 25 sati aktivnosti učenja „prosječnog“ kandidata. Kredit omogućava kandidatima i nastavnicima utvrđivanje obima i nivoa učenja polazeći od postignutih ishoda učenja i procijenjenog opterećenja izraženog u satima rada. Kredit se može dodijeliti za priznavanje postignutog ishoda na specifičnom nivou i na osnovu radnog iskustva u prethodnom učenju ili

na osnovu obavljanja zadataka u toku učešća u realizaciji programskie jedinice. Stečeni kredit se ne može poništiti iako u posebnim okolnostima ustanova može postaviti pravilo da se krediti moraju steći u određenom vremenskom periodu kako bi se mogli priznati kao dio kvalifikacije. To je obično slučaj u područjima u kojima se znanje brzo mijenja, kao u medicina, informatika i sl.

Credit accumulation and Transfer

Process of collecting credits for learning within learning programmes. In a credit accumulation system a specified number of credits must be obtained in order to complete successfully a qualification or part thereof, according to the requirements of the qualification specification. Credits are awarded and accumulated only when the successful achievement of the required learning outcomes is confirmed by assessment. Learners can use the credit accumulation system to transfer or “cash in” credits achieved from workbased learning/different qualifications within and between institutions. Credits are also transferable between programmes in the same institution, between different institutions within the same country, or intentionally (often with certain limits about the proportion of the total that can be transferred). Credit gained by a learner in a given institution may be recognized in another institution, depending upon the commonality in terms of level and context. The process allows learners to study individual units and modules without immediately achieving an award, and also allows for the award of interim certification where learners do not complete a full qualification leading to the award of the full qualification.

Akumulacija i transfer kredita

Proces sakupljanja kredita unutar programa kvalifikacije. U sistemu akumulacije kredita potrebno je skupiti određen broj kredita, u skladu sa standardom kvalifikacije, kako bi se stekla kvalifikacija ili dio kvalifikacije. Krediti se dodjeljuju i akumuliraju samo onda kada je postignut određen ishod učenja koji je potvrđen u procesu vrednovanja. Kandidati mogu koristiti sistem akumulacije kredita za prenos kredita sakupljenih u toku praktičnih programa ili kredita stečenih na drugoj ustanovi. Krediti se mogu prenositi između kvalifikacija u istoj ustanovi, između različitih ustanova u zemlji ili na međunarodnom nivou (obično sa ograničenjem ukupnog broja kredita koji se mogu prenositi). Kredit koji je kandidat stekao na određenoj ustanovi može se priznati na drugoj ustanovi zavisno od zajedničkih elemenata u odnosu na nivo i kontekst. Taj proces kandidatu omogućava sticanje određenih jedinica i modula, a da pritom ne mora odmah postići i priznanje (diplomu, potvrdu), ali isto tako omogućava dobijanje potvrda za djelimično sertifikovanje na osnovu prikupljenih bodova.

Credit system

An instrument designed to enable accumulation of learning outcomes gained in formal, non-formal and/or informal settings, and facilitate their transfer from one setting to another for validation and recognition. A credit system can be designed by describing a qualification using learning outcomes units and attaching credit points to every unit.

Kreditni sistem

Instrument dizajniran za akumulaciju ishoda učenja sakupljenih u formalnom, neformalnom i/ili informalnom okruženju, i njihov lakši transfer iz jednog okruženja u drugo u cilju validacije i priznavanja. Kreditni sistem može biti dizajniran opisivanjem kvalifikacije koristeći pritom jedinice ishoda učenja i dodavanjem kreditnih poena u svaku jedinicu.

Criteria

Checkpoints or benchmarks determining the attainment of certain objectives and/or standards. Criteria describe to a certain degree of detail the characteristics of the requirements and conditions to be met (in order to meet a standard) and therefore provide the (quantitative and qualitative) basis on which an evaluative conclusion is drawn.

Kriterijumi

Mjerilo, kontrolna tačka i referentna vrijednost kojom se ispituje ostvarenje postavljenog cilja i/ili standarda. Kriterijum relativno detaljno opisuje obilježja zahtjeva i uslova koje je potrebno ispuniti (kako bi se zadovoljio standard) i time pruža (kvantitativnu i/ili kvalitativnu) osnovu za donošenje zaključka o vrednovanju.

Content

The range of knowledge, understanding, skills or area of competence to be achieved in a qualification as described in the specification.

Sadržaj

Opseg znanja, razumijevanja, vještina ili kompetencija koje treba dostići u kvalifikaciji kako je predviđeno st6andardom kvalifikacije.

Core unit

A mandatory unit that is sector or subject-related and that forms an essential part of the knowledge, understanding, skills and attitudes that support progress through the line of learning into the sectors and subjects concerned. Opportunities to develop and apply generic skills should also be integrated into core units.

Ključna jedinica

Jedinica koja je obavezna i u vezi je sa sektorom ili predmetnom oblasti, a koja čini osnovni dio znanja, razumijevanja, vještina i shvatanja koja utiču na usavršavanje u sektoru ili predmetnoj oblasti kroz proces učenja. Razvoj i primjena generičkih vještina takođe treba da budu sastavni dio ove jedinice.

D

Database of Validated Qualifications

This database sits within the MQF information system. A list of all validated qualificaitons can be found via the MQF IS website – www.cko.edu.me

Baza podataka kvalifikacija uključenih u CKO

Ova baza podataka se nalazi u okviru informacionog sistema za CKO. Spisak kvalifikacija se može naći na sljedećoj CKO internet stranici: www.cko.edu.me

Determination of results

The process by which awarding bodies use the information from assessments to determine individual candidates' results.

Utvrđivanje rezultata

Proces u kojem tijela nadležna za izdavanje isprava koriste informacije iz procesa provjere sa ciljem da utvrde rezultate kanidata.

Digital literacy

The competence to use information and communication technology (ICT) in its broadest sense (ie not just PCs).

Digitalna pismenost

Sposobnost korišćenja informaciono-komunakcionih tehnologija (ICT) u najširem smislu (ne samo poznavanje rada na računaru).

Diploma/Certificate supplement

A report of the units and qualifications that have been acheived and that make up the qualification or part of a qualification. It lists the learner's units (with the level and credit value for each) and grades for each of the components of their qualification and also records work experience and key competences. It can include details of learning outcomes. The suplement must accompany the official Diploma, Certificate or Record of Achievement in order to validate.

Dodatak diplomi/sertifikatu

Prikaz jedinica i kvalifikacija koje su stečene i koji čine kvalifikaciju ili dio kvalifikacije. Prikazuje spisak jedinica kandidata (sa nivoom i kreditnom vrijednošću za svaku posebno), zatim ocjene za svaku komponentu kvalifikacije, a takođe bilježi radno iskustvo i ključne kompetencije. Može sadržati i detalje o ishodima učenja. Dodatak mora pratiti zvaničnu diplomu, sertifikat ili potvrde i uvjerenja u cilju vrednovanja.

E

Educational Accessibility

Educational accessibility means access to the education system open to all members of society on equal and reasonable terms.

Dostupnost obrazovanja

Dostupnost obrazovanja označava otvorenost pristupanja sistemu obrazovanja svim članovima društva pod jednakim i prihvatljivim uslovima.

Employability

The combination of factors which enable individuals to progress towards or get into employment, to stay in employment and to progress during career.

Zapošljivost

Kombinacija faktora koji pojedincu omogućavaju da napreduje ili ostvari početno zaposlenje, ostane zaposlen i napreduje tokom karijere.

European credit system for vocational education and training (ECVET)

ECVET is a technical framework for the transfer, recognition and, where appropriate, accumulation of individuals' learning outcomes with a view to achieving a qualification. ECVET tools and methodology comprise the description of qualifications in terms of units of learning outcomes with associated points, a transfer and accumulation process and complementary documents such as learning agreements, transcripts of records and ECVET users' guides.

A device in which qualifications are expressed in units of learning outcomes to which credit points are attached, and which is combined with a procedure for validating learning outcomes.

The aim of this system is to promote:

- mobility of people undertaking training;
- accumulation, transfer and validation and recognition of learning outcomes (either formal, non-formal or informal) acquired in different countries;
- implementation of lifelong learning;
- transparency of qualifications;
- mutual trust and cooperation between vocational training and education providers in Europe.

Evropski sistem prenosa kredita za stručno obrazovanje i osposobljavanje (ECVET)

ECVET je tehnički okvir za transfer, priznavanje i gdje je prikladno, akumulaciju ishoda učenja pojedinca sa ciljem sticanja kvalifikacije. ECVET instrumenti i metodologija obuhvataju opis kvalifikacija u smislu jedinica ishoda učenja sa pratećim kreditnom bodovima, zatim transfer i proces akumulacije kao i prateća dokumenta kao što su sporazumi o učenju, kopije arhiviranih dokumenata i ECVET upustva za korisnike. Ovo je sredstvo u kojem su kvalifikacije izražene u vidu jedinica ishoda učenja uz prateće kreditne poene, u kombinaciji sa procesom vrednovanja ishoda učenja. Cilj ovog sistema je da propagira:

- mobilnost ljudi koji učestvuju u obuci;
- akumulaciju, transfer i vrednovanje i priznavanje ishoda učenja (bilo formalnog, neformalnog ili informalnog) koji su stečeni u različitim zemljama;
- primjenu cjeloživotnog učenja;
- transparentnost kvalifikacija;
- obostrano povjerenje i saradnju između organizatora stručnog obrazovanja i obuke u Evropi.

ECVET points

ECVET points mean a numerical representation of the overall weight of learning outcomes in a qualification and of the relative weight of units in relation to the qualification.

ECVET bodovi

ECVET bodovi predstavljaju numerički prikaz ukupnog obima stečenih ishoda učenja u okviru kvalifikacije kao i relativnog obima jedinica u vezi sa kvalifikacijom.

European Credit Transfer System (ECTS)

ECTS is an outcome of the European Community project initially established under the

ERASMUS Programme (1988-1995). It was developed more broadly between 1995-1999 under the higher education component of the SOCRATES Programme, ERASMUS, and proved to be an effective tool for creating curricular transparency and facilitating academic recognition. The activity of ECTS is twofold: on the one hand, it guarantees academic recognition to students of studies completed abroad and furthermore enables studies abroad; on the other hand, it provides higher education institutions with curricular transparency by offering detailed information regarding the respective curricula and their relevance in terms of an earned degree and by enabling higher education institutions to preserve their autonomy and responsibility for all decisions regarding student achievement. The Bologna Declaration takes ECTS as the common framework for curriculum design and student mobility within the envisaged European Higher Education Area.

Evropski sistem prenosa kredita (ECTS krediti)

ECTS krediti predstavljaju rezultat projekta Evropske zajednice započet u okviru programa ERASMUS (1988-1995). Sistem je, u širem smislu, razvijen u periodu od 1995. do 1999. godine u sklopu organizacije visokog obrazovanja programa SOCRATES i programa ERASMUS i pokazao se kao efikasan alat za postizanje transparentnosti kurikuluma i akademsko priznavanje. Efekat ECTS-a je dvostruk: sa jedne strane studentima koji su studije završili u inostranstvu obezbjeđuje akademsko priznavanje i time podstiče mobilni pristup studiranju, a sa druge strane pruža ustanovama transparentnost kurikuluma nudeći detaljne informacije u vezi sa kurikulumima i njihovom relevantnošću u pogledu stečenog akademskog stepena. Tako se ustanovi omogućava zadržavanje autonomije i preuzimanje odgovornosti za sve odluke u vezi s dostignućima studenata. Bolonjska deklaracija smatra ECTS zajedničkim okvirom za izradu kurikuluma i studentsku mobilnost u okviru Evropskog prostora visokog obrazovanja.

Montenegrin credit transfer and accumulation system

The Montenegrin credit transfer system. One Montenegrin credit is equal to 25 nominal hours of learning. The MQFC is compatible with the European credit systems for higher education (ECTS) and VET (ECVET). One MQFC = one ECTS or one ECVET credit.

Crnogorski sistem prenosa i akumulacije kredita

Crnogorski sistem prenosa kredita. Jedan crnogorski kredit iznosi 25 nominalnih sati učenja. KBCKO je usklađen sa Evropskim kreditnim sistemima za visoko obrazovanje (ECTS) i VET (ECVET). Jedan KBCKO = jedan ECTS ili jedan ECVET kredit.

European qualification framework for lifelong learning (EQF)

A reference tool for the description and comparison of qualification levels in qualifications systems developed at national, international or sectoral level. The EQF's main components are a set of 8 reference levels described in terms of learning outcomes (a combination of knowledge, skills and/or competences) and mechanisms and principles for voluntary cooperation. The eight levels cover the entire span of qualifications from those recognising basic knowledge, skills and competences to those awarded at the highest level of academic and professional and vocational education and training. EQF is a translation device for qualification systems.

Evropski kvalifikacioni okvir za cjeloživotno učenje (EKO)

EKO je instrument za opis i upoređivanje nivoa kvalifikacija u sistemima kvalifikacija razvijenih na nacionalnom, međunarodnom ili sektorskom nivou. Osnovne komponente EKO-a čini skup od 8 referentnih nivoa opisanih u vidu ishoda učenja (kombinacija znanja, vještina i/ili kompetencija) kao i mehanizama i principa za saradnju na dobrovoljnoj osnovi. Osam nivoa pokriva čitav opseg kvalifikacija počev od onih koje prepoznaju osnovno znanje, vještine i kompetencije do onih koje se dodjeljuju na najvišem nivou akademskog i stručnog obrazovanja i obuke. EKO je instrument razumijevanja u sistemima kvalifikacija.

Examination Centre of Montenegro

The institution with the legal responsibility for providing external assessment of students and adult learners, development of assessment instruments and for overseeing the management of assessment and issuing of certification for qualifications up to, and including level 5 of the MQF.

Ispitni centar Crne Gore

Ustanova koja je zakonski nadležna za sprovođenje eksterne provjere učenika i odraslih kandidata, zatim za razvoj instrumenata za provjeru, nadgledanje upravljanja procjenom, kao i izdavanje obrazovnih isprava za kvalifikaciju do, i uključujući, nivo 5 CKO-a.

External assessment

A form of assessment in which question papers, assignments, practical and other tasks are set by the awarding body, taken under specified conditions (including details of supervision and duration) and marked by assessors licensed by the awarding body. An agreed element of External assessment is mandatory for achievement of all qualifications in the MQF. It may be combined with a proportion of appropriately validated internal assessment.

Eksterna provjera

Način provjere u kome upitnike, testove, praktične i druge zadatke određuje tijelo nadležno za izdavanje isprava, i koji se sprovodi u određenim uslovima (uključujući detalje o nadzoru i trajanju), a koju ocjenjuju ovlašćeni ispitivači institucije nadležne za izdavanje isprava. Utvrđeni element eksterne procjene je obavezan za sticanje svih kvalifikacija u okviru CKO-a. Može se kombinovati sa dijelom adekvatno vrednovane interne provjere.

F

Factual knowledge

A set of factual knowledge acquired separate information.

Činjenična znanja

Činjenična znanja označavaju skup stečenih zasebnih informacija.

Final assessment

The process of making judgements about the extent to which a candidate's work meets the assessment criteria for a qualification, unit or part of a unit.

Konačna provjera

Proces donošenje odluke o mjeri do koje kandidatov rad ispunjava kriterijume provjere za kvalifikaciju, jedinicu ili dio jedinice.

Formal learning

Learning that occurs in an organised and structured environment (in a school/training centre or higher education institution and is explicitly designated as learning (in terms of objectives, time or resources). Formal learning is intentional from the learner's point of view. It typically leads to certification.

Formalno učenje

Učenje koje se izvodi u organizovanom i strukturiranom okruženju (u školi centru za obuku ili instituciji visokog obrazovanja) i eksplicitno je dizajnirano kao učenje (u smislu cilja, vremena i resursa). Formalo učenje je sa kandidatove tačke gledišta namjensko.

G

Grade/mark

A point on a scale of performance used to differentiate achievement within a qualification (for example, 1,2,3,4,5 or percentage marks).

Ocjena

Bodovanje na skali postignuća koje se koristi za diferenciranje postignuća u okviru kvalifikacije (na primjer 1,2,3,4,5 ili procentualni iznosi).

Grading/award of mark

The process of determining the grades/marks to be issued to learners for a unit or qualification.

Ocjenjivanje

Proces dodjeljivanja ocjene kandidatu za jedinicu ili kvalifikaciju.

H

Higher education (HE)

All types of courses of study, or sets of courses of study, training or training for research at the post secondary level which are recognized by the relevant national authorities of a participating country as belonging to its higher education system.

Visoko obrazovanje

Sve vrste ili određen broj studijskih kurseva/programa ili istraživačkih obuka na nivou nakon srednjeg obrazovanja koji su prepoznati od strane relevantnih državnih institucija u zemlji i koji pripadaju sistemu visokog obrazovanja.

Accredited Higher education institution (HEI)

An institution which has been licensed by the Higher Education Council to offer higher education courses.

Akreditovana visokoškolska institucija

Institucija koja je ovlašćena od strane Savjeta za visoko obrazovanje za pružanje visokoobrazovnih kurseva.

I

Informal learning

Learning resulting from daily activities related to work, family or leisure. It is not organised or structured in terms of objectives, time or learning support. Informal learning is in most cases unintentional from the learner's perspective. It typically does not lead to immediate certification though a learner may seek recognition of this learning at a later stage.

Informalno učenje

Učenje koje je rezultat svakodnevnih aktivnosti vezanih za posao, porodicu ili slobodno vrijeme. Ono nije organizovano niti strukturirano u smislu cilja, vremena ili usvajanja znanja. Informalno učenje je sa kandidatove tačke gledišta nenamjensko u većini slučajeva. Ono obično ne vodi ka neposrednom sertifikovanju, premda kandidat može tražiti priznavanje ovakvog učenja u kasnijoj fazi.

Information and communication technology (ICT)

Technology which provides for the electronic input, storage, retrieval, processing, transmission and dissemination of information. Information and communication technology (ICT) skills are those needed for efficient use of information and communication technologies (ICT).

Informaciono-komunikacione tehnologije (ICT)

Tehnologije koje omogućavaju elektronski upis, pohranjivanje, pronalaženje, obradu, prenos i razmjenu informacija. Vještine vezane za informacione i komunikacione tehnologije (ICT) potrebne su za efikasnu upotrebu informacionih i komunikacionih tehnologija (ICT).

Internal assessment

Assessment tasks where learners' evidence is assessed by the learning provider/centre against criteria provided by the awarding body/organisation and subjected to external moderation. The assessment tasks may be set internally at the centre or be provided by the awarding body/organisation.

Interna provjera

Oblici provjere kandidata od strane organizatora obrazovanja i osposobljavanja koji se sprovode u skladu sa kriterijumima koje utvrđuje tijelo/institucija nadležna za izdavanje isprava, uz eksterni nadzor. Zadaci provjere se mogu odrediti interno u centru ili ih određuje tijelo/institucija nadležna za izdavanje isprava.

Internal standardisation

Processes carried out by centres in relation to internally assessed work to ensure consistency within each line of learning in relation to the setting of tasks, conduct of tasks and marking of learners' assessment evidence. Internal standardisation thereby ensures that all learners are judged against the same standards regardless of which teaching group they are in or which

assessor marks their work.

Interna standardizacija

Proces koji sprovode centri koji se odnosi na internu provjeru rada kako bi se obezbijedila dosljednost u okviru svakog segmenta učenja s obzirom na postavku zadataka, izvođenje zadataka i ocjenjivanje provjere evidencije dokaza. Stoga, interna standardizacija omogućava da svi kandidati budu ocijenjeni na osnovu istih standarda bez obzira kojoj nastavnoj grupi pripadaju ili koji ispitivač ocjenjuje njihov rad.

ISCED (International Standard Classification of Education)

ISCED provides a framework for the collection and reporting of internationally comparable education statistics. The basic unit of classification in ISCED remains the educational programme. The following ISCED levels can be distinguished: *0 Pre-primary education, 1 Primary education, 2 Lower secondary education, 3 Upper secondary education, 4 Post-secondary non-tertiary education, 5 Tertiary education (first stage), 6 Tertiary education (second stage)*. The Montenegro Qualification Framework is not explicitly aligned with ISCED.

ISCED (Međunarodna standardna klasifikacija obrazovanja)

ISCED predstavlja okvir za prikupljanje i prikazivanje međunarodno uporedivih obrazovnih statističkih podataka. Osnovna jedinica klasifikacije u ISCED-u je obrazovni program. Mogu se razlikovati sljedeći ISCED nivoi: *0 Predškolsko obrazovanje, 1 Osnovno obrazovanje, 2 Niže srednje obrazovanje, 3 Više srednje obrazovanje, 4 Ne-tercijarno obrazovanje nakon srednje škole, 5 Tercijarno obrazovanje (prva faza), 6 Tercijarno obrazovanje (druga faza)*. Crnogorski kvalifikacioni okvir nije izričito usklađen sa ISCED-om.

ISCO 2008

ISCO 2008 is an updated version of International Standard Classification of Occupations (ISCO). The occupational classification system of major, sub-major, minor and unit groups are designated the International Standard Classification of Occupations, 2008 (ISCO-08). ISCO classifies jobs. A Job is defined for the purposes of ISCO-08 as a set of tasks and duties performed, or meant to be performed, by one person, including for an employer or in self employment. An occupation is defined as a set of jobs whose main tasks and duties are characterized by a high degree of similarity. A person may be associated with an occupation through the main job currently held, a second job or a job previously held. Jobs are classified by occupation with respect to the type of work performed, or to be performed. The basic criteria used to define the system of major, sub-major, minor and unit groups are the "skill level" and "skill specialization" required to competently perform the tasks and duties of the occupations. ISCO-08 major groups:

- 1 Managers
- 2 Professionals
- 3 Technicians and associate professionals
- 4 Clerical support workers
- 5 Service and sales workers
- 6 Skilled agricultural, forestry and fishery workers
- 7 Craft and related trades workers
- 8 Plant and machine operators, and assemblers
- 9 Elementary occupations
- 0 Armed forces occupations

ISCO 2008

ISCO 2008 je ažurirana verzija Međunarodne standardne klasifikacije zanimanja (ISCO). Međunarodnu standardnu klasifikaciju zanimanja 2008 (ISCO-08) čini sistem klasifikacije koji se sastoji od glavne grupe profesija, pod-grupe profesija, manje grupe profesija i grupe jedinica profesija. ISCO klasifikuje poslove. Za svrhe ISCO-08, „posao“ je definisan kao skup zadataka i zaduženja koja je neki pojedinac izvršio ili treba da izvrši za njegovog poslodavca ili u svojoj privatnoj službi. Zanimanje je definisano kao skup poslova gdje su osnovni zadaci i zaduženja okarakterisani kao veoma slični. Pojedinac se može povezati sa zanimanjem kroz glavni posao kojim se trenutno bavi, pomoćni posao ili posao koji je prethodno obavljao. Poslovi su

klasifikovani po zanimanju s obzirom na rad koji se obavlja ili koji će se obavljati. Osnovni kriterijumi koji se koriste za definisanje sistema glavne grupe profesija, pod-grupe profesija, manje grupe profesija i grupe jedinica profesija su tkz. „stepen vještine“ i „unapređivnje vještine“ koji su potrebni za kompetentno izvršavanje zadataka i zaduženja u okviru zanimanja. Glavne ISCO-08 grupe profesija su:

1. Menadžeri
2. Stručnjaci
3. Tehničari i profesionalni saradnici
4. Kancelarijski službenici i srodna zanimanja
5. Uslužni radnici i prodavci
6. Kvalifikovani radnici u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu
7. Zanatlije i ostali slični radnici
8. Operateri i monter postrojenja i mašina
9. Jednostavne profesije
0. Vojna zanimanja

J

Job

A Job is defined for the purposes of ISCO-08 as a set of tasks and duties performed, or meant to be performed, by one person, including for an employer or in self employment.

Posao

Posao se, za potrebe ISCO-08, definiše kao skup zadataka i zaduženja koje obavlja ili treba da obavi jedna osoba, bilo za nekog poslodavca ili za sebe.

K

Knowledge

The outcome of the assimilation of information through learning. Knowledge is the body of facts, principles, theories and practices that is related to a field of work or study. In the context of the European Qualifications Framework, knowledge is described as theoretical and/or factual.

Znanje

Znanje je rezultat asimilacije podataka stečenih učenjem. Znanje se sastoji od činjenica, principa, teorija i prakse iz domena rada ili učenja. U kontekstu Evropskog kvalifikacionog okvira, znanja se opisuju kao teorijska i/ili činjenična.

Knowledge society/knowledge-based society

A society whose processes and practices are based on the production, distribution and use of knowledge.

Društvo znanja/Društvo bazirano na znanju

Društvo u kojem su postupci i prakse bazirani na stvaranju, distribuciji i upotrebi znanja.

Key competences for life-long learning

Key competences for lifelong learning means set the appropriate level of competence that are necessary for individual involvement in community life and are the basis for the acquisition of competencies throughout life for personal, social and professional needs.

Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje

Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje označavaju skup kompetencija odgovarajućeg nivoa, koje su neophodne pojedincu za uključenost u život zajednice, a osnova su za sticanje kompetencija tokom života za sve lične, društvene i profesionalne potrebe.

L

Learning

A process by which an individual assimilates information, ideas and values and thus acquires knowledge, know-how, skills and/or competences.

Učenje

Proces tokom kojeg osoba sakuplja informacije, ideje i vrijednosti i stiče znanje, razumijevanje, vještine i/ili kompetencije.

Learning outcomes

Statements of what a learner is expected to know, understand, and be able to demonstrate after completion of a process of learning as well as the specific intellectual and practical skills gained and demonstrated by the successful completion of a unit or qualification. Learning outcomes, together with assessment criteria, specify the minimum requirements for the award of credit.

Ishodi učenja

Iskaz očekivanih znanja, sposobnosti razumijevanja i/ili sposobnosti koje bi kandidat trebao uspješno da demonstrira nakon procesa učenja, kao i opis posebnih intelektualnih i praktičnih vještina stečenih ili demonstriranih uspješnim završetkom jedinice učenja ili kvalifikacije. Ishodi učenja, zajedno sa kriterijumima ocjenjivanja, određuju minimalne zahtjeve za sticanje kredita.

Learner (in the context of MQF)

An individual who is studying for, or who has completed a qualification or unit(s) of a qualification.

Osoba koja uči (u kontekstu CKO)

Osoba (učenik, student, polaznik, kandidat) koja se priprema za sticanje, ili je završila proces sticanja kvalifikacije ili dijela kvalifikacije.

Level

Levels are a series of sequential steps. Levels are defined in terms of complexity, autonomy and range of achievement of knowledge, skills and competence demonstrated by learners. Levels are not in themselves standards but indicators of a range of standards and can be described in an ordered sequence.

Nivo

Nivoi predstavljaju niz uzastopnih stepena. Definisani su u smislu nivoa složenosti, samostalnosti i stečenih znanja, vještina i kompetencija koje kandidat može da demonstrira. Nivoi nijesu standard sami po sebi, ali ukazuju na određeni opseg i mogu biti opisani prema određenom redoslijedu.

Level Descriptors

Statements that provide a broad indication of learning appropriate to attainment at a particular level, describing the characteristics and context of learning expected at that level. They are designed to support the reviewing of specified learning outcomes and assessment criteria in order to develop particular modules and units and to assign credits at the appropriate level. The descriptors guide the developers of qualifications and curricula, the learner, teachers and trainers with respect to the complexity, relative demand and learner autonomy. These general descriptors can be applied to specific subject and vocational disciplines and ways of learning. Level descriptors are useful for curriculum design, assignment of credits, validation, guidelines for recognition of learning from experience and of non formal learning and for staff development.

Opis nivoa

Tvrdnja koja pokazuje dubinu i opseg učenja na određenom nivou. Služe kao vodič za vrstu zahtjeva ili očekivanja kojima kandidat mora udovoljiti na svakom nivou. Opisi se odnose na složenost, relativne zahtjeve i samostalnost kandidata. Opšti opisi se mogu primijeniti i na specifične discipline i načine učenja. Opisi nivoa su korisni pri izradi obrazovnih programa i programa osposobljavanja, dodjeljivanju kredita, potvrđivanje programa i za priznavanje učenja na osnovu iskustva i iz neformalnog učenja, kao i za planiranje profesionalnog razvoja nastavnog osoblja.

Licensing

The process by which a governmental agency grants official permission:

- a) to persons meeting pre-determined qualifications to engage in a given occupation and/or use of a particular title – for example in regulated professions;

- b) to programmes to be offered by providers, based on the evaluation of appropriate plans, to operate before obtaining accredited status;
- c) to institutions to perform specified functions.
- d) to individuals for example as licensed assessors.
- e) Licensing to institutions that have met the criteria specified for licensing as a provider of learning linked to the achievement of qualifications within the MQF.

Licenciranje

Proces u kojem državni organ dodjeljuje zvaničnu dozvolu:

- a) Osobama koje posjeduju kvalifikaciju da se bave odgovarajućim zanimanjem i/ili da koriste određenu titulu – na primjer, regulisane profesije;
- b) Za programe koji će biti ponuđeni od strane organizatora obrazovanja i osposobljavanja, a koji su prošli odgovarajuće procedure usvajanja;
- c) Institucijama za obavljanje određene djelatnosti;
- d) Pojedincima na primjer, licenciranim ispitivačima;
- e) Institucijama koje ispunjavaju predviđene kriterijume za organizaciju učenja koje vodi sticanju kvalifikacija u okviru CKO.

Lifelong learning

All learning activity undertaken throughout life, which results in improving knowledge, know-how, skills, competences and/or qualifications for personal, social and/or professional reasons. It applies to all ages of learner and all types of learning.

Cjeloživotno učenje

Cjeloživotno učenje označava aktivnosti svih oblika učenja koje se obavljaju tokom života s ciljem unapređenja znanja, vještina i kompetencija u užem smislu za lične, društvene i profesionalne potrebe. Odnosi se na sve starosne grupe kandidata i na sve vrste kvalifikacija.

Line Ministries (e.g. Ministry of Tourism, Ministry for spatial planning and environment)

These Ministries have an important role in ensuring that the qualifications linked to the sectors for which they are responsible are appropriate. They are members of the Sectoral Commission for Qualifications for their sector and contribute to the development and maintenance of an appropriate qualification framework for their sector. This includes a role in sourcing and providing adequate information about needs on the labour market.

Resorna ministarstva (npr. Ministarstvo turizma, Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine)

Resorna ministarstva imaju važnu ulogu da osiguraju da sektorske kvalifikacije odgovaraju realnim potrebama države i društva. Predstavnici resornih ministarstava su uključeni u rad sektorskih komisija za kvalifikacije i učestvuju u procesu razvoja i održavanja odgovarajućeg okvira kvalifikacija za svoj sektor. Analiziraju dostupne izvore i obezbjeđuju relevantne informacije o potrebama na tržištu rada.

M

Major award-types

Major award-types are the principal class of awards made at each level. At most levels, such award-types capture a typical range of achievements at the level. The major award type in Montenegro is the Diploma.

Glavne vrste isprava

Glavne vrste isprava su isprave koje se izdaju za kvalifikacije nivoa. Na najvećem broju nivoa, određena vrsta isprave obuhvata karakteristične opsege postignuća za taj nivo. Glavna vrsta isprave za kvalifikacije nivoa u Crnoj Gori je diploma.

Minor award-types

A minor award-type will provide recognition for learners who achieve a range of learning outcomes, without achieving the specific combination of learning outcomes required for a major award.

Sporedne vrste isprava

Sporedne vrste isprava omogućavaju priznavanje učenja osobama koje su dostigle određeni

skup ishoda učenja na nekom nivou, ali nisu postigle ukupnu kombinaciju ishoda učenja predviđenu za dodjeljivanje diplome.

Management information system (MIS)

A general term for the computer systems in an organisation that provide information about its business operations. The management information for the MQF is located at www.cko.edu.me.

Upravljački informacioni sistem

Opšti pojam koji se koristi za informacione sisteme u organizacijama koji sadrže podatke o poslovnim operacijama. Upravljački informacioni sistem za CKO je smješten na internet adresi www.cko.edu.me.

Mark scheme

A mark scheme describes how marks are to be awarded in relation to a particular assessment task.

Šema ocjenjivanja

Šema ocjenjivanja je vodič za dodjeljivanje ocjena u skladu sa zadacima za procjenu postignuća.

Ministry of Education and Science (MoES)

The Ministry with overall co-ordination role for the development and maintenance of the MQF. The MoES provides the secretariat function to the National Council for Qualifications and the qualifications unit within the Ministry carries out the co-ordination function and activities.

Ministarstvo prosvjete i nauke (MpiN)

Uloga Ministarstva prosvjete i nauke je da koordinira razvoj i održavanje Crnogorskog kvalifikacionog okvira. Ministarstvo obezbjeđuje podršku Nacionalnom savjetu za kvalifikacije u formi sekretarijata, a kancelarija za kvalifikacije koordinira aktivnosti.

Ministry of Labor and Social Welfare

Ministry of Labour and Social Welfare have a responsibility for helping to ensure that qualifications and training are available to support the ongoing development of skills for the workforce. Through the Montenegrin Employment Agency they are responsible for providing advice and guidance to young people and to the unemployed and for arranging appropriate training for the unemployed.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je odgovorno da osigura da kvalifikacije i dostupna osposobljavanja odgovaraju potrebama tekućeg razvoja vještina radne snage. Kroz aktivnosti Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, ovo ministarstvo je zaduženo i za pružanje savjetodavne podrške mladima i nezaposlenim licima odnosno, za organizaciju odgovarajućih obuka za nezaposlene.

Mobility

The ability of an individual to move and adapt to a new occupational or geographical environment. One of the main aims of the establishment of the MQF is to promote and facilitate mobility both within Montenegro and abroad.

Pokretljivost

Sposobnost pojedinca da promijeni i da se prilagodi novom zanimanju odnosno, novom geografskom okruženju. Jedan od osnovnih ciljeva uspostavljanja CKO je promocija i omogućavanje pokretljivosti kako u Crnoj Gori, tako i u inostranstvu.

Montenegro Qualifications Framework (MQF)

A vehicle to understand and compare qualifications and show the links between different types and levels of qualifications.

Crnogorski kvalifikacioni okvir (CKO)

CKO predstavlja uređen skup principa i referenci koji određuju nivo kvalifikacija, omogućavaju svrstavanje, upoređivanje, razvijanje i razumijevanje kvalifikacija, povezanost i jasan pregled puteva sticanja kvalifikacija.

Montenegrin qualifications system

All aspects of Montenegro's activity related to the recognition of learning and other mechanisms that link education and training to the labour market and civil society. This includes the development and implementation of institutional arrangements and processes relating to quality assurance, assessment and the award of qualifications. The national qualifications system includes several subsystems and includes the national qualifications framework for Montenegro (MQF).

Crnogorski kvalifikacioni sistem

Sve vrste aktivnosti koje se odnose na priznavanje učenja i ostale mehanizme koji povezuju obrazovanje i osposobljavanje sa tržištem rada i društvom. Aktivnosti uključuju razvoj i sprovođenje usaglašenih institucionalnih procedura koje se odnose na obezbjeđivanje kvaliteta, provjeru i vrste isprava. Nacionalni kvalifikacioni sistem obuhvata više podsistema i Crnogorski kvalifikacioni okvir (CKO).

Mutual recognition of qualifications

The recognition by one or more countries or organisations of qualifications (certificates, diplomas or titles) awarded in (or by) one or more other countries or other organisations.

Uzajamno priznavanje kvalifikacija

Priznavanje kvalifikacija (sertifikata, diploma ili zvanja) stečenih u jednoj ili više zemalja odnosno, u nekoj organizaciji od strane jedne ili više zemalja odnosno, organizacija.

N

Name of qualification

Name of a qualification indicates the type of qualification, with the precise indication of the sector.

Naziv kvalifikacije

Naziv kvalifikacije označava vrstu kvalifikacije, s tačnom naznakom sektora, koju je pojedina osoba stekla.

National qualifications framework (NQF)

An instrument for the classification of qualifications according to a set of criteria for specified levels of learning achieved, which aims to integrate and coordinate national qualifications subsystems and improve the transparency, access, progression and quality of qualifications in relation to the labour market and civil society.

Nacionalni kvalifikacioni okvir

Nacionalni kvalifikacioni okvir je instrument za klasifikaciju kvalifikacija u skladu sa setom kriterijuma za određeni nivo dostignuća učenja, sa ciljem da integriše i koordinira nacionalne kvalifikacione podsisteme i unaprijedi jasnoću, pristupanje, prohodnost, sticanje i kvalitet kvalifikacija u skladu sa potrebama tržišta rada i društva u cjelini.

National Vocational Qualification

A vocational qualification shall be a working or vocational competence necessary for practising an occupation or specific activities within an occupation based on competencies and an occupation standard.

Nacionalna stručna kvalifikacija

Stručna kvalifikacija je radna, odnosno stručna osposobljenost potrebna za obavljanje zanimanja ili pojedinih poslova u okviru zanimanja, zasnovana na kompetencijama i standardu zanimanja.

Non-formal learning

Learning achieved through programmes offered by providers other than educational institutions, e.g. employers, community groups etc. Learning may be structured but not necessarily specified in terms of learning outcomes. Recognition of learning in this mode of delivery would require assessment of the evidence of learning.

Neformalno učenje

Učenje stečeno putem pohađanja programa ponuđenih od strane organizatora osposobljavanja (poslodavci, udruženja i sl). Ovaj vid učenja može, ali ne mora da bude iskazan putem ishoda učenja. Priznavanje neformalnog učenja zahtijeva provjeru evidencije dokaza.

O

Occupation

An occupation is defined as a set of jobs in which the main tasks and duties are characterised by a high degree of similarity. A person may be associated with an occupation through the main job currently held, a second job or a job previously held.

Zanimanje

Zanimanje je skup poslova i zadataka koji su sadržajem i vrstom srodni i međusobno povezani. Lice može biti povezano sa zanimanjem kroz glavni, sporedni ili prethodno obavljani posao.

Occupational standards (OS)

Occupational standards are statements of the skills, knowledge and understanding needed in employment and clearly define the outcomes of competent performance. They are developed by expert groups established as needed by the VET Centre. They are developed on a Montenegro-wide basis and inform vocational qualifications.

Standardi zanimanja

Standard zanimanja je dokument koji sadrži skup tvrdnji o vještinama, znanjima i razumijevanjima neophodnim za zaposlenje i jasno precizira ishode kompetentnog izvršavanja. Standarde zanimanja razvijaju stručni timovi uz koordinaciju Centra za stručno obrazovanje.

Off-the-job training

Training undertaken away from the normal work situation. It is usually only part of a whole training programme, in which it is combined with on-the-job training.

Obuka van posla

Obuka koja se sprovodi van radnog okruženja. Obično je to samo dio ukupnog programa obuke i u tom slučaju se kombinuje sa obukom uz rad.

On-the-job training

Training given in the normal work situation. It may constitute the whole training or be combined with off-the-job training.

Obuka na poslu

Obuka koja se sprovodi tokom rada. Može biti organizovana kao posebna (samostalna) obuka ili u kombinaciji sa obukom koja se organizuje van posla.

Open learning

Learning which gives to the learner a degree of flexibility in the choice of topics, place, pace and/or method.

Otvoreno učenje

Oblik učenja koji osobi koja uči pruža fleksibilnost u pogledu predmeta izučavanja, mjesta i/ili metoda.

P

Policies

The basic factors determining how the National Body responsible for qualifications and the MQF will construct the framework.

Politike

Osnovni činioci koji određuju kako će Nacionalno tijelo odgovorno za kvalifikacije i CKO izgraditi okvir.

Professional recognition

Refers to the right to practice and the professional status accorded to a holder of a qualification.

Owing to different regulations for the recognition of degrees or titles, a differentiation of two groups should be made:

- a) 'de Jure Professional Recognition' applies to the right to work in a specific country in a legally regulated profession (e.g. as a medical doctor).
- b) 'De Facto Professional Recognition' refers to situations of unregulated professional recognition, such as situations in which no national legal authorization exists or is required.

Profesionalno priznavanje

Odnosi se na pravo obavljanja prakse i profesionalni status usklađen s kvalifikacijom koju nosilac posjeduje. Zbog različitih pravila za priznavanje akademskih stepena ili titula potrebno je razlikovati dvije grupe:

- a) profesionalno priznavanje *de jure*, koje se primjenjuje na pravo rada u određenoj zemlji u pravno uređenoj profesiji (npr. doktor medicine),
- b) profesionalno priznavanje *de facto*, koje se odnosi na situacije kada nacionalna pravna autorizacija ne postoji ili se ne zahtijeva.

Progression

The process by which learners may transfer from achievement of one qualification either horizontally within the same level of the Framework or vertically to a higher level.

Napredovanje

Napredovanje je proces koji kandidatu omogućava prelaz od jedne kvalifikacije ka drugoj – horizontalno, u okviru istog nivoa okvira ili vertikalno, na viši nivo.

Provider (of a programme of education and training)

A person who, or body which, provides, organizes or procures a programme of education and training.

Pružalac (programa obrazovanja i/ili osposobljavanja)

Osoba ili tijelo koje razvija, organizuje ili priprema programe obrazovanja i osposobljavanja.

Psychomotor skills

Psychomotor skills indicate the physical dexterity and the use of pre-known methods, instruments, tools and materials.

Psihomotoričke vještine

Psihomotoričke vještine označavaju stečenu fizičku spretnost i upotrebu unaprijed poznatih metoda, instrumenata, alata i materijala.

Q

Qualification

The term qualification covers different aspects: (a) formal qualification: the formal outcome (certificate, diploma or title) of an assessment and validation process which is obtained when a competent body determines that an individual has achieved learning outcomes to given standards and/or possesses the necessary competence to do a job in a specific area of work. A qualification confers official recognition of the value of learning outcomes in the labour market and in education and training. A qualification can be a legal entitlement to practice a trade (OECD); (b) job requirements: the knowledge, aptitudes and skills required to perform the specific tasks attached to a particular work position (ILO).

Kvalifikacija

Termin kvalifikacija se odnosi na sledeće aspekte: (a) formalna kvalifikacija (diploma, sertifikat, titula) je rezultat formalne provjere i procesa potvrđivanja i stiče se kada kompetentno tijelo odluči da je kandidat postigao ishode učenja u skladu sa predviđenim standardima i/ili posjeduje neophodne kompetencije za obavljanje posla u određenoj oblasti. Obezbeđuje pravo na zvanično priznavanje ishoda učenja na tržištu rada i za nastavak obrazovanja i osposobljavanja. Kvalifikacija može da omogući sticanje legalnog prava za obavljanje neke djelatnosti (OECD); (b) radni uslovi (zahtjevi): znanja, vještine i stavovi potrebni za izvršavanje specifičnih zadataka vezanih za odgovarajuće radno mjesto (ILO).

Qualification levels and sub-levels

Qualification levels and sub-levels indicate the complexity and range of the acquired competencies, and are described by a set of measurable indicators. Qualifications in the MQF can be categorized into eight levels of qualifications, which demonstrate the complexity of learning outcomes achieved, which are described through the knowledge, skills and competencies. Level 1, 4, 6 have sub-levels.

Nivoi (i podnivoi) kvalifikacija

Nivoi (i podnivoi) kvalifikacija označavaju složenost i doseg stečenih kompetencija, a opisuju se skupom mjerljivih pokazatelja. Kvalifikacije u CKO se razvrstavaju u osam nivoa kvalifikacija, koji pokazuju složenost postignutih ishoda učenja, opisanih kroz znanje, vještine i kompetencije.

Nivoi 1, 4, 6 imaju podnivo.

Qualification standard

A detailed document that defines the purpose, content, structure and assessment arrangements for a qualification. Qualification standard includes:

- Name of a qualification,
- The type of qualifications,
- The level and sublevel qualifications
- A reference code,
- Credit value of a qualification,
- Description of a qualification,
- Qualification content (the number of compulsory and optional modules, assessment methods and criteria for assessment of learning outcomes)
- A prerequisite for entrance,
- Requirements for mobility and advancement, and more.

Standard kvalifikacije

Dokument koji propisuje svrhu, sadržaj, strukturu i procedure provjere za određenu kvalifikaciju.

Standard kvalifikacije sadrži:

- naziv kvalifikacije,
- tip kvalifikacije,
- nivo odnosno podnivo kvalifikacije,
- referentni kod,
- kreditno vrednovanje kvalifikacije,
- opis kvalifikacije,
- sadržaj kvalifikacije (broj obaveznih i izbornih predmeta odnosno modula, načine provjere i kriterijume provjere ishoda učenja),
- ulazni uslovi za prohodnost i napredovanje u CKO i drugo.

Qualification system

All activities related to the recognition of learning outcomes and other mechanisms that link education and training to the labour market and civil society. These activities include:

- definition of qualification policy, training design and implementation, institutional arrangements, funding, quality assurance;
- assessment, validation and certification of learning outcomes.

Kvalifikacioni sistem

Sve aktivnosti koje se odnose na priznavanje ishoda učenja i ostali mehanizmi koji povezuju obrazovanje i osposobljavanje sa tržištem rada i društvom u cjelini. Ove aktivnosti uključuju sljedeće:

- definisanje politika za kvalifikacije, razvoj programa osposobljavanja i njihovo sprovođenje, institucionalna usaglašavanja, finansiranje, osiguranje kvaliteta;
- provjeru, potvrđivanje i uvjerenja o postignutim ishodima učenja.

Quality assurance

An all-embracing term referring to an ongoing, continuous process of evaluating (assessing, monitoring, guaranteeing, maintaining, and improving) quality. As a regulatory mechanism,

quality assurance focuses on both accountability and improvement, providing information and judgments (not ranking) through an agreed upon and consistent process and well-established criteria. Many systems make a distinction between internal quality assurance and external quality assurance. Quality assurance activities depend on the existence of the necessary institutional mechanisms preferably sustained by a solid quality culture.

Obezbjeđivanje kvaliteta

Sveobuhvatan pojam koji se odnosi na stalan proces vrednovanja (ocjenjivanja, praćenja, garancije, održavanja i poboljšanja) kvaliteta. Kao regulatorni mehanizam, obezbjeđenje kvaliteta se bavi odgovornošću i poboljšanjem, pružajući informacije procjene putem dogovorenog i konzistentnog postupka i utvrđenih kriterijuma. U mnogim sistemima razlikuje se unutrašnje obezbjeđivanje kvaliteta od spoljašnjeg obezbjeđivanja kvaliteta. Aktivnosti osiguranja kvaliteta zavise od postojanja potrebnih institucionalnih mehanizama koji se mogu održati u okruženju razvijene kulture kvaliteta.

R

Reasonable adjustments

Reasonable steps to ensure disabled people are not placed at a substantial disadvantage in comparison with non-disabled people, 'substantial' being more than minor or trivial. A reasonable adjustment will generally lead to an access arrangement being made for the student.

Opravdana prilagođavanja

Opravdani koraci kojima se omogućava da osobe sa invaliditetom budu u ravnopravnom položaju u odnosu na druge. Ova usklađivanja se odnose, prije svega na dostupnost učenja za učenike i studente.

Recognition of learning outcomes

(a) Formal recognition: the process of granting official status to skills and competences either through the:

- award of qualifications (certificates, diploma or titles); or
- grant of equivalence, credit units or waivers, validation of gained skills and/or competences; and/or

(b) Social recognition: the acknowledgement of the value of skills and/or competences by economic and social stakeholders.

Priznavanje ishoda učenja

(a) Formalno priznavanje je proces zvaničnog priznavanja stečenih vještina i kompetencija putem:

- dodjeljivanjem obrazovne isprave (sertifikat, diploma ili zvanje) ili
- oslobađanja od određenih djelova kvalifikacije, dodjeljivanjem odgovarajućeg broja kredita, potvrđivanjem stečenih vještina i kompetencija i/ili

(b) Društvenim priznavanjem: prepoznavanje vrijednosti stečenih vještina i kompetencija od strane društveno-ekonomskih partnera.

Recognition of Prior Learning

Recognition of prior achievement of learning outcomes through both formal and informal methods. Recognition of non-formal and informal achievements must include a valid method of assessment.

Priznavanje prethodnog učenja

Priznavanje prethodno dostignutih ishoda učenja, stečenih putem formalnih ili neformalnih metoda. Postupak priznavanja mora biti sproveden primjenom prethodno utvrđenih procedura provjere.

Recognition of Qualification

Recognition of qualification means the formal recognition of qualifications with the aim of continuing education or employment, which is proving by a public document and other necessary documents issued by a competent institution.

Priznavanje kvalifikacije

Priznavanje kvalifikacije označava formalno priznavanje kvalifikacije s ciljem nastavka obrazovanja ili zapošljavanja, koja se dokazuje javnom ispravom i drugim potrebnim dokumentima izdatim od nadležne ustanove.

Reference Code

Each qualification or a qualification unit is allocated a unique reference code. The code contains characters representing, for example, reference to type, level, sector, date of expiry of validation and ISCED level.

Referentni kod

Svakoj kvalifikaciji ili dijelu kvalifikacije se dodjeljuje referentni kod. Kod se sastoji od karaktera koji upućuju na vrstu, nivo, sektor, datum isteka kvalifikacije i ISCED nivo.

Regulated profession

Professional activity or group of professional activities access to which, and the practice of which (or to one of its forms) is directly or indirectly subject to legislative, regulatory or administrative provisions concerning the possession of specific professional qualifications.

Regulisane profesije

Profesionalna aktivnost ili grupa profesionalnih aktivnosti za koje je bavljenje direktno ili indirektno predmet zakonskih akata, propisa i administrativnih odredbi koje se odnose na posjedovanje odgovarajuće profesionalne kvalifikacije.

Reliability of assessment

The extent to which assessment results are an accurate measure of a candidate's demonstration of the abilities specified by the assessment criteria.

Pouzdanost provjere

Pouzdanost provjere je opseg koji ukazuje na to u kojoj mjeri demonstrirane sposobnosti kandidata odgovaraju utvrđenim kriterijumima provjere.

Retraining

Training enabling individuals to acquire new skills giving access either to a new occupation or to new professional activities.

Doobuka

Obuka koja omogućava sticanje novih vještina i bavljenje novim zanimanjem ili profesionalnom aktivnošću.

S

Secondary school Matura

An examination administered at the end of upper secondary education to validate and certify the learning outcomes of learners following an assessment procedure.

Srednjoškolska matura

Provjera koja se sprovodi po završetku srednjoškolskog obrazovanja i kojom se potvrđuju stečeni ishodi učenja učenika.

Sector

A grouping of professional activities on the basis of their main economic function, product, service or technology. In relation to the qualifications, the term sector refers to an employer-led line of learning in a specific area of work, such as construction or engineering.

Sektor

Grupisanje profesionalnih aktivnosti u skladu sa osnovnom ekonomskom funkcijom, vrstom proizvoda, uslugama ili tehnologijom. U smislu kvalifikacija, termin sektor označava oblast zapošljavanja za obavljanje odgovarajućih poslova, na primjer građevinarstvo ili mašinstvo.

Sector commission

The Sectoral Commission is an advisory body, established as a partnership between employers, government and social partners. The Sectoral Commission is responsible for advising on, and submitting proposals, on qualifications at all levels (from Level I to VIII) needed

by the sector.

Sektorska komisija

Sektorska komisija je savjetodavno tijelo, ustanovljeno u formi partnerstva između poslodavaca, Vlade i socijalnih partnera. Sektorska komisija ima savjetodavnu funkciju, predlaže kvalifikacije na svim nivoima (I-VIII) i u svim sektorima.

Self-directed study or learning

Learning or study where the students select and carry out their own learning goals, objectives, methods and means to verify that their goals are met. At higher levels, the learner takes increasing responsibility for initiating the learning, by making decisions about what training and development experiences will occur and how.

Samousmjeravano učenje

Vrsta učenja za koju je karakteristično da osoba koja uči sama bira i ostvaruje ciljeve učenja, zadatke, metode i sredstva za provjeru postignuća. Na većem nivou učenja je i veća odgovornost i odnosi se na odluke o odabiru vrste osposobljavanja i na načine učenja.

Skills

The ability to apply knowledge and use know-how to complete tasks and solve problems. In the context of the MQF, skills are described as cognitive (involving the use of logical, intuitive and creative thinking) or psychomotor (involving manual dexterity and the use of methods, materials, tools and instruments) and/or social skills (establishing and maintaining of interpersonal relations).

Vještine

Vještine obuhvaćaju primjenu znanja i upotrebu propisanih načina rada u izvršenju zadataka i rješavanju problema. U CKO-u vještine će se odnositi na kognitivne (logičko, intuitivno i kreativno razmišljanje), psihomotoričke (fizička spretnost te upotreba metoda, instrumenata, alata i materijala) i/ili socijalne (stvaranje i razvijanje međuljudskih odnosa) vještine.

Skills audit

Analysis of knowledge, skills and competences of an individual, including his or her aptitudes and motivations to define a career project and/or plan professional reorientation or training project. The aim of a skills audit is to help the individual:

- analyse career background;
- self-assess position in the labour environment;
- prepare themselves to validation of non-formal or informal learning outcomes.
- plan career pathway.

Provjera vještina

Analiza znanja, vještina i kompetencija, uključujući stavove i motivaciju osobe da precizira plan karijere i profesionalnog orjentisanja odnosno, profesionalnog usavršavanja. Cilj provjere vještina je da pomogne pojedincu da:

- analizira osnovne informacije o vrsti karijere;
- obavi samo-procjenju pozicije na tržištu rada;
- se pripremi za potvrđivanje neformalno ili informalno postignutih ishoda učenja;
- planira pravce karijere.

Social inclusion

The integration of individuals – or groups of individuals – into society as citizens or as members of various public social networks. Social inclusion is fundamentally rooted in labour market or economic inclusion.

Socijalna uključenost

Integrisanje pojedinca – ili grupe pojedinaca – u društvo kao građanina ili člana različitih javnih društvenih mreža. Socijalna uključenost je fundamentalno povezana sa ekonomskom i uključenosti na tržište rada.

Social skills

Denote the set of acquired skills needed to create and develop interpersonal relationships.

Društvene vještine

Socijalne vještine označavaju skup stečenih vještina koje su potrebne za stvaranje i razvijanje međuljudskih odnosa.

Stakeholder

Any person or party who has an interest in the framework of qualifications.

Zainteresovane strane

Osoba ili grupa koja ima interes da bude uključena u procese koji se odnose na okvir kvalifikacija.

Standard

The standard is the output reflected in the Learning Outcomes. Once achieved the learning outcome the standard has been met.

Standard

Standard je rezultat izražen kroz ishode učenja. Standard je ispunjen ako su dostignuti ishodi učenja.

Standardisation

A process to ensure that the assessment criteria for a qualification or unit are applied consistently by assessors, moderators and verifiers.

Standardizacija

Proces koji osigurava primjenu utvrđenih procedura provjere za sticanje kvalifikacije ili dijela kvalifikacije od strane ispitivača, moderatora i verifikatora.

Strand

Learning outcomes are divided into three strands of knowledge, know and skill, and competence.

Komponenta ishoda učenja

Ishodi učenja su podijeljeni na tri komponente: znanja, razumijevanje i vještine i kompetencije.

Sub-strand

Learning outcomes are divided in to eight sub-strands. Sub-strands identify the sources of order within the kinds of learning outcomes associated with awards at the various levels.

Pod-komponenta

Ishodi učenja su podijeljeni na osam pod-komponenti. Pod-komponente određuju redosljed i način kako su ishodi učenja povezani sa tipom isprave na određenom nivou.

Supplemental award-types

Supplemental award-types are for learning which is additional to a previous award.

Dopunske vrste isprava

Dopunske vrste isprava se dodjeljuju za dodatno učenje i predstavljaju dopunu prethodno dobijenoj ispravi (diploma, sertifikat).

T

Theoretical knowledge

A set of theoretical knowledge acquired in separate link information.

Teorijska znanja

Skup teorijskih znanja stečenih iz različitih izvora.

Transferability of learning outcomes

The degree to which knowledge, skills and competences can be used in a new occupational or educational environment, and/or to be validated and certified.

Prenosivost ishoda učenja

Stepen u kojem stečena znanja, vještine i kompetencije mogu biti upotrijebljeni za novo zanimanje ili nastavak obrazovanja odnosno, mogu biti potvrđeni i sertifikovani.

Transparency of qualifications

The degree of visibility and legibility of qualifications, of their content and value on the (sectoral, regional, national or international) labour market and in the education and training systems.

Transparentnost kvalifikacije

Stepen u kojem je kvalifikacija vidljiva i jasna, u smislu njenog sadržaja i vrijednosti na tržištu rada (u sektoru, regionu, na nacionalnom ili međunarodnom nivou) odnosno, u sistemu obrazovanja i osposobljavanja.

Type of qualification

Types of qualification are:

- Educational level qualification i.e. a qualification that is deemed to satisfy the requirements for recognition of achievement of sufficient volume of learning to justify certification of an overall educational level;
- Vocational, general or higher level qualification i.e. a qualification that proves successful achievement of the required criteria but that is not of sufficient volume to satisfy the requirements for achievement of the whole educational level.

Tipovi kvalifikacija

Tipovi kvalifikacija su:

- Kvalifikacija nivoa obrazovanja – kvalifikacija koja zadovoljava uslove za priznavanje ili postizanje dovoljnog obima učenja za dobijanje dokaza o stečenom nivou obrazovanja;

Stručna, opšta ili kvalifikacija visokog nivoa - kvalifikacija koja zadovoljava uslove za uspješno dostizanje zahtijevanih kriterijuma, a nije dovoljnog obima da se zadovolje zahtjevi za ukupni (cijeli) obrazovni nivo.

U

Unit

A set of knowledge, skills and competence which constitute a part of a qualification. A unit can be the smallest part of a qualification that can be assessed, validated and certified. A unit can be specific to a single qualification or common to several qualifications. The characteristics of units (content, size, total number of units composing a qualification, etc.) are defined by the competent body responsible for the qualification at the appropriate level. The definition and description of units can vary according to the qualifications system and the procedures of the competent body. For every unit the following information should be provided:

- the generic title of the unit;
- the knowledge, skills and competence which are contained in a unit;
- the criteria for assessment of the corresponding learning outcomes;
- the number of MQF Credits for the unit.

Jedinica

Skup znanja, vještina i kompetencija koji formiraju komponentu kvalifikacije. Jedinica je najmanji dio kvalifikacije za koji je moguće organizovati provjeru, potvrđivanje postignutih ishoda učenja i za koju je moguće dodijeliti sertifikat (potvrdu, uvjerenje). Jedinica može da bude dio jedne kvalifikacije ili zajednička za više kvalifikacija. Karakteristike jedinice (sadržaj, obim, ukupan broj jedinica koje čine kvalifikaciju) određuje kompetentno tijelo koje se bavi kvalifikacijama na određenom nivou. Definicija i opis jedinice se razlikuju u zavisnosti od kvalifikacionog sistema i usvojenih procedura nadležnih tijela. Osnovni podaci koji treba da budu obezbijeđeni za svaku jedinicu kvalifikacije su:

- Naziv jedinice;
- Obuhvaćena znanja, vještine i kompetencije;
- Kriterijumi provjere u skladu sa ishodima učenja koje treba postići;
- Kreditna vrijednost jedinice (broj kredita CKO).

Unit grade/mark

The grade awarded for each unit. This applies to the principal learning qualification.

Ocjenjivanje jedinice

Ocjena dobijena za svaku od jedinica. Odnosi se na glavne segmente kvalifikacije.

V

Validation of a qualification for inclusion in the MQF

The process through which the qualifications regulators confirm that a qualification and the associated specification conform to the relevant regulatory criteria.

Potvrđivanje (validacija) kvalifikacije radi uključivanja u CKO

Postupak kojim nadležno tijelo za kvalifikacije odlučuje da li je određena kvalifikacija ispunila uslove za uključivanje u CKO.

Validation of non formal and informal learning

The process of assessing and recognising a wide range of knowledge, know-how, skills and competences, which people develop throughout their lives within different environments, for example through education, work and leisure activities.

Potvrđivanje neformalnog i informalnog učenja

Proces provjere i priznavanja širokog spektra znanja, razumijevanja, vještina i kompetencija koje osoba stiče i razvija tokom života na različite načine – kroz obrazovanje, rad ili slobodno vrijeme.

Validity

The fitness for purpose of an assessment tool or scheme.

Valjanost

Prikladnost načina i vrste provjere.

Values and Principles

A set of statements underpinning the development of the Montenegrin framework of qualifications.

Vrijednosti i principi

Skup tvrdnji i izjava razvijenih u svrhe podrške izgradnje Crnogorskog kvalifikacionog okvira.

Volume

Volume of standards of knowledge, skill and competence refers to the amount of knowledge, skill and competence at a particular level or levels. The more the amount of knowledge, skill and competence, the greater the volume. Volume is reflected in terms of the number of Montenegrin credits.

Opseg

Opseg standarda znanja, vještina i kompetencija se odnosi na količinu znanja, vještina i kompetencija na određenom nivou. Veća količina znanja, vještina i kompetencija upućuje na viši nivo. Opseg se izražava brojem KCKO.

W

Workload

A quantitative measure of the learning activities that may be required for the achievement of learning outcomes (e.g. lectures, seminars, practical work, private study, information retrieval, research, examinations).

Radno opterećenje

Vrijeme za koje se očekuje da će ga kandidat utrošiti kako bi postigao očekivane ishode učenja. To vrijeme uključuje sve aktivnosti vezane uz učenje koje se očekuju od kandidata (predavanja, seminari, vježbe, samostalno učenje, pronalaženje informacija istraživanja, rad u grupi, praktični rad, stručne posjete, ispiti).

Bibliography and Internet sources

- Higher Education in Europe 2009: Developments in the Bologna Process. Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2009.
- Bologna Process Glossary: <http://www.bologna-bergen2005.no/EN/Glossary/Glos1.HTM>
- Terminology of European education and training policy, a selection of 100 key terms. CEDEFOP, 2008
- Quality Assurance and Accreditation in the European Higher Education Area – Glossary. University of Montenegro
- Discussion paper: Development of National Qualification Framework in Montenegro, Ministry of Education and Science, Podgorica 2008
- Perspectives paper on National Qualification Framework, Ministry of Education and Science, Podgorica 2006
- Towards a European Qualifications Framework for Lifelong Learning. Brussels, 8.7.2005, SEC(2005) 957, Commission of the European Communities
- European Credit system for Vocational Education and Training (ECVET) Brussels, 31.10.2006, SEC(2006) 1431, Commission of the European Communities
- The European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF), European Commission - Education and Culture, 2008
- Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 June 2009 on the establishment of a European Credit System for Vocational Education and Training (ECVET), Official Journal of the European Union
- Glossary of Croatian Qualification Framework, Zagreb, 2009.
- Law on National Vocational Qualifications, Podgorica 2008
- Strategy for Establishment of National Qualification Framework in Montenegro (for the period 2008-2010), Podgorica 2008
- Adult education law ("Sl. list RCG", br. 64/02, 28.11.2002; 49/07, 10.08.2007)
- Law on Vocational Education ("Official gazette RCG", No. 64/02, 28.11.2002; 49/07, 10.08.2007)
- Law on Gymnasium ("Official gazette RCG", No. 64/02, 28.11.2002; 49/07, 10.08.2007)
- Amendatory law on General Education 2005 ("Official gazette RCG", No. 64/02, 28.11.2002, 31/05; 18.05.2005, 49/07, 10.08.2007)
- The Law on Higher Education, Parliament of Montenegro, Podgorica 2003

Bibliografija i izvori sa interneta

- Visoko obrazovanje u Evropi 2009: Razvoj Bolonjskog procesa. Izvršna agencija za obrazovanje, audio-vizuelni sektor i kulturu, 2009.
- Pojmovnik Bolonjskog procesa: <http://www.bologna-bergen2005.no/EN/Glossary/Glos1.HTM>
- Terminologija iz oblasti evropskog obrazovanja i osposobljavanja, izbor 100 ključnih pojmova. CEDEFOP, 2008
- Osiguranje kvaliteta i akreditacija u evropskom visokom obrazovanju – pojmovnik. Univerzitet Crne Gore
- Dokument za diskusiju: Razvoj nacionalnog okvira kvalifikacija u Crnoj Gori, Ministarstvo prosvjete i nauke, Podgorica 2008
- Dokument o perspektivama za nacionalni okvir kvalifikacija, Ministarstvo prosvete i nauke, Podgorica 2006
- U pravcu Evropskog kvalifikacionog okvira za cjeloživotno učenje. Brisel, 8.7.2005, SEC(2005) 957, Komisija Evropske zajednice
- Evropski kreditni sistem za stručno obrazovanje i obuku (ECVET) Brisel, 31.10.2006, SEC(2006) 1431, Komisija Evropske zajednice
- Evropski kvalifikacioni okvir za cjeloživotno učenje (EQF), Evropska komisija – obrazovanje i kultura, 2008

- Preporuke Evropskog parlamenta i Savjeta od 18. juna 2009. godine za formiranje Evropskog kreditnog sistema za stručno obrazovanje i obuku (ECVET), Zvanični žurnal Evropske unije
- Pojmovnik Hrvatskog kvalifikacionog okvira, Zagreb, 2009.
- Zakon o nacionalnim stručnim kvalifikacijama, Podgorica 2008.
- Strategija uspostavljanja Nacionalnog okvira kvalifikacija u Crnoj Gori (za period 2008-2010), Podgorica 2008
- Zakon o obrazovanju odrasli ("Sl. list RCG", br. 64/02, 28.11.2002; 49/07, 10.08.2007
- Zakon o stručnom obrazovanju ("Sl. list RCG", br. 64/02, 28.11.2002; 49/07, 10.08.2007)
- Zakon o gimnazijama ("Sl. list RCG", br. 64/02, 28.11.2002; 49/07, 10.08.2007)
- Izmjene i dopune Zakona o opštem obrazovanju 2005 ("Sl. list RCG", Br. 64/02, 28.11.2002, 31/05; 18.05.2005, 49/07, 10.08.2007)
- Zakon o visokom obrazovanju, Skupština Crne Gore, Podgorica 2003